

Για τον Δημήτρη Γρατσία

(ομιλία σε εκδήλωση προς τιμή του κατόπιν της συνταξιοδότησής του από το Τμήμα Διακοσμητικής του ΤΕΙ-Αθηνών)

Η Τέχνη υπήρξε πάντοτε ένα από τα κύρια μέσα του Ανθρώπου για την ικανοποίηση της ζωτικής του, δηλ. υπαρξιακής του ανάγκης, να επεκτείνει τη χωρική και τη χρονική του εμβέλεια, να αποκτήσει πρόσβαση σ' αυτό που κάθε φορά θεωρούσε ως Χώρο και Χρόνο, ως Κοσμική και Ιστορική Πραγματικότητα ή Αλήθεια. Μέχρι τη λεγόμενη νεωτερική εποχή – που σχηματικώς αρχίζει από την πτώση της Κωνσταντινούπολης – αυτή η Αλήθεια ερμηνευόταν με μύθους, που ήταν σχηματοποιήσεις των εκάστοτε οντολογικών βεβαιοτήτων. Η Τέχνη ήταν πάντοτε η κατ' εξοχήν αναπαράσταση αυτών των οντολογικών βεβαιοτήτων, εξέφραζε τον τρόπο συνδιαλλαγής των ανθρώπων με αυτά τα πεδία αναφοράς των κοινωνιών, υπήρξε η κατ' εξοχήν έκφραση της πλάνης και περιπλάνησης της Σκέψης, ως βασική συνιστώσα στο μεγάλο Κοσμικό Παιχνίδι. Από την εποχή όμως αυτή και εξής, η σταδιακή αποϊεροποίηση του Κόσμου, αποστέρησε την ανθρωπότητα υπαρξιακού πεδίου αναφοράς της, συνετελέσθη αυτό που ο Καστοριάδης ονόμαζε «πρώτη απογοήτευση του κόσμου» (η δεύτερη- και τελική- απογοήτευση προήλθε από τη χρεοκοπία των πολιτικών συστημάτων που ήρθαν ως υποκατάστατα των παλαιότερων οντολογιών, με συνέπεια το τέλος της Σκέψης, το τέλος της Ιστορίας), άρα έμεινε η Τέχνη χωρίς αντικείμενο.

Οι καλλιτέχνες όμως, δηλαδή αυτοί που ανιδιοτελώς υπηρέτησαν αυτό που μετά τον 18^ο αιώνα ονομάστηκε Τέχνη, μαζί με μία ευρύτερη ομάδα διανοουμένων, δεν παραιτήθηκαν οντολογικών και υπαρξιακών αναζητήσεων, εις πείσμα της εμμονής της «επίσημης» δυτικής διανόησης να αποστέρησει από τον Άνθρωπο κάθε ευρύτερης εμβέλειας της ζωής του. Αυτές τις «παρεκκλίσεις» θα τις κατέτασσα σε δύο μεγάλες κατηγορίες – με όλα τα προβλήματα βεβαίως που έχουν οι κατηγοριοποιήσεις και με όλες τις διαβαθμίσεις : στην πρώτη, θα τοποθετούσα λοιπόν - εντελώς, επαναλαμβάνω σχηματικώς – αυτούς που προσπάθησαν και προσπαθούν στη δημιουργία νέων οντολογικών συστημάτων, ή σε επαναφορά παλαιότερων, στη δεύτερη, θα τοποθετούσα αυτούς που εστράφησαν και στρέφονται στην διερεύνηση της ανθρώπινης ψυχής και της ανθρώπινης μορφής. Σ' αυτήν την δεύτερη κατηγορία εντάσσεται ο Δημήτρης Γρατσίας.

Αν αναφέρθηκα στην ιστορική πορεία της Τέχνης, είναι γιατί το έργο του Δημήτρη Γρατσία με παρέπεμψε σε τέτοια επίπεδα θεώρησής του. Πιστεύω ακράδαντα ότι το έργο του δικαιούται ιστορικής εγγραφής. Εξ' άλλου, σ' όλες της τις μορφές, η νεοελληνική Τέχνη έχει δώσει σημαντικά ιστορικά παραδείγματα στο παγκόσμιο γίνεσθαι, δηλαδή δυναμικά και συνειδητά έχει συμμετάσχει και εξακολουθεί να συμμετέχει σε αυτό : σ' αυτήν τη δεύτερη κατηγορία λ.χ. – δηλαδή στη διερεύνηση της ανθρώπινης ψυχής και της ανθρώπινης μορφής - θα ενέτασσα τους ήδη διεθνώς καταξιωμένους Ν.Μπουζιάνη και Αλ.Φασιανό, αλλά και τον Μ. Πολυμέρη, σίγουρα και άλλους πολλούς – δεν κάνω εδώ αξιολογική επιλογή. Στο έργο του Δημήτρη Γρατσία μάλιστα, μπαίνει και το πολύ παλαιό πρόβλημα της Τέχνης και της Σκέψης, όσον αφορά στη σχέση – ή διαμάχη ή συνδιαλλαγή – μεταξύ Μορφής και Εννοίας (θέμα που διαπραγματεύθηκαν και οι προαναφερθέντες καλλιτέχνες, με ιδιαίτερη

επιτυχία – δηλαδή με σημαντικές φιλοσοφικές προτάσεις, ιδιαιτέρως ο Μπουζιάνης και ο Φασιανός).

Ο Δημήτρης Γρατσίας είναι ένας καλλιτέχνης με πραγματική ακαδημαϊκή μόρφωση και πληροφόρηση. Επί πλέον έχει μια βαθιά ευαισθησία, δηλαδή έναν ιδιαίτερα ευαίσθητο τρόπο θεώρησης του Κόσμου. Γνωρίζει άριστα σχέδιο – που τον τελευταίο καιρό οι καλλιτέχνες φαίνεται είτε να μη γνωρίζουν είτε να έχουν αναίτιως αποκηρύξει - ξέρει να χρησιμοποιεί τα πινέλλα και τα χρώματα με αριστοτεχνικό ,τρόπο –και αυτό το λέω με σπαραγμό, βλέποντας τις ζωγραφιές που συχνά-πυκνά εκτίθενται στις διάφορες γκαλερί, που εξέπεσαν σε εμπορικά περίπτερα και επιτυχώς συμμετέχουν στη σημερινή σύγχυση. Με εκπληκτικό τρόπο στη ζωγραφική του παγώνει τις μορφές εν κινήσει, των οποίων το ένα τουλάχιστον όριο είναι ασαφές, αναδυόμενες από ένα σκοτεινό φόντο, φόντο-παρελθόν, παρόν και μέλλον ταυτόχρονα, ή/και φωτιζόμενες από ένα μυστηριώδες φως. Θα τολμούσα να μιλήσω για μορφές μιας άχωρης και άχρονης πραγματικότητας, προς την οποίαν προσέβλεπαν παλαιότερες οντολογίες, προσβλέπει η νέα Φυσική αλλά και – κατ’ ακολουθία – νεώτερα καλλιτεχνικά κινήματα , της «αποδόμησης» λ.χ. Γι αυτό άλλωστε και χρησιμοποιεί μορφές από θεατρικές παραστάσεις, γιατί το θέατρο αυτή τη δουλειά κάνει : τη «μίμηση πράξεων σπουδαίων και τελείων», δηλαδή προτύπων, δηλαδή μη υποταγμένων στον θεωρούμενο σήμερα ως χώρο και ως χρόνο της ανθρώπινης «φυσικής» παρουσίας. Το εκπληκτικό δε είναι ότι ο Δημήτρης Γρατσίας, αυτό μπορεί και το ενσωματώνει και στο ίδιο το πορτραίτο, αναβιβάζοντας έτσι το συγκεκριμένο «πραγματικό» πρόσωπο σε τέτοια επίπεδα. Γιατί είναι και ένας σπουδαίος πορτραίτιστας – παρότι αυτό δείχνει να το βάζει σε δεύτερη μοίρα.

Ο Δημήτρης Γρατσίας θα λείψει από το Τμήμα και από τους φοιτητές του. Είμαι σίγουρος πάντως, είμαστε όλοι σίγουροι, ότι θα εξακολουθήσει να αναπτύσσει το έργο του, που θα βρεί τη θέση που του αξίζει, παρόλη την ταπεινότητα του Δημήτρη – όλοι οι σπουδαίοι είναι ταπεινοί, ίσως και να μη γνωρίζουν την μεγάλη αξία του έργου τους, κατά το σωκρατικό παράδειγμα.

Δημήτρη, σ’ ευχαριστούμε για όλα όσα μας πρόσφερε και μας προσφέρεις και σ’ αγαπούμε.

Νικήτας Χιωτίνης